

Голас Радзімы

№ 17 (1381) МАЙ 1975 г. ВYДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВYДАННЯ 20-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

ЖЫЦЦЕ- СЦВЯРДЖАЛЬНЫ, ЯК ВЯСНА

Першамай — свята вясновае, і ёсць вялікі сімвалічны сэнс у тым, што Дзень міжнароднай салідарнасці працоўных у барацьбе супраць імперыялізму, за мір, дэмакратыю і сацыялізм адзначаецца менавіта ў час абуджэння прыроды, перамогі цяпла над сцюжай, сонца над змрокам доўгіх начэй.

Жыццесцвярджальны, як сама вясна, змест у гэтага свята. Усе сумленныя людзі працы выходзяць 1 Мая на вуліцы і плошчы сваіх гарадоў, нібы веснавыя ручаі ў магутныя плыні, зліваюцца ў шматтысячныя калоны, каб прадэманстраваць уладарам капіталу сваю рашучасць быць непахіснымі ў барацьбе за вызваленне працы, за ўласныя правы, шчасце і светлую будучыню для сваіх дзяцей. А ці можа быць больш надзейная зброя ў гэтай барацьбе, чым непарушная аднасць рабочых усяго свету, чым выпрабаваны ў многіх класавых бітвах пралетарскі інтэрнацыяналізм?

Інтэрнацыяналізм — баявы сцяг пралетарыяў, адзін з галоўных заклікаў Першамая.

Для нас, грамадзян першай у свеце краіны, дзе перамаглі рэвалюцыйныя ідэі марксізму-ленінізму, інтэрнацыяналізм, як і многія іншыя высакародныя і гуманістычныя прынцыпы, стаў рысай нацыянальнага характару. Ён вызначае светапогляд і паводзіны мільёнаў савецкіх людзей. І немагчыма акрэсліць дыяпазон і шматграннасць праяў інтэрнацыяналізму ў савецкай рэчаіснасці. Яго ўплыў усюды — у вялікім і малым, у будзённых справах і ў планах, што вызначаюць нашу будучыню. Перачытайце ўважліва сённяшні нумар «Голасу Радзімы». Вы знойдзеце нямала прыкладаў, што пацвярджаюць гэты вывад.

Беларуская ССР, чыю разбураную вайной народную гаспадарку ў свой час дапамаглі аднавіць братнія народы Савецкага Саюза, сё-

ня з'яўляецца паўнамоцным удзельнікам Савета Эканамічнай Узаемадапамогі і сама дапамагае будаваць магутную індустрыю іншым краінам сацыялізму. Гэта — інтэрнацыяналізм, узведзены ў ранг дзяржаўнай палітыкі. Нямецкі інжынер, што побач з беларускімі калегамі будзе на зямлі Полаччыны гігант нафтахіміі, адчувае сябе ў нас, як дома, бо мы — інтэрнацыяналісты і ніколі не мелі варожасці да нямецкіх працоўных. Мінскі выкладчык едзе ў Малі, каб адабраць кандыдатаў на вучобу ў СССР. Ён — адзін са шматтысячнай арміі савецкіх людзей, што працуюць у дзесятках краін Азіі і Афрыкі, закладваючы там аснову нацыянальнай эканомікі...

Інтэрнацыяналізм савецкіх людзей выхоўваўся ўсёй гісторыяй нашай краіны. Калі ў далёкім 1944 годзе савецкі салдат не спыніўся ля пагранічнага слупа з Гербам СССР, а рушыў з боем далей, то ім у гэты момант кіравала пачуццё класовай салідарнасці, інтэрнацыянальнага абавязка. Тысячы рускіх, беларусаў, украінцаў і прадстаўнікоў іншых нацыянальнасцей СССР загінулі, вызваляючы ад фашызму жыхароў іншых краін і кантынентаў. Сёння, у прэдадзень 30-годдзя Вялікай Перамогі над фашызмам, народы вяртаванай Еўропы шануюць імёны гэтых герояў.

Наш інтэрнацыяналізм — пачуццё вечнае, як вясна. Сям'я маладых калгаснікаў з аддаленай беларускай вёскі назвала сваю бялявую дачку Анджэлай. Яны зрабілі гэта ў гонар адважнай негрыянскай патрыёткі Анджэлы Дэвіс, чые пакуты і самаадданасць у барацьбе за сацыяльную роўнасць успрынялі блізка да сэрца многія савецкія людзі. Беларуская Анджэла не можа вырасці абыякавай да лёсу змагароў за ішчасце ўсіх людзей, бо інтэрнацыяналіста-

(Заканчэнне на 2—3-й стар.)

Малюнак Л. ШАКІНКІ.

АБ ТРАДЫЦЫЯХ І ШЭСЦІ ІДЭЙ ПЕРШАМАЯ ЧЫТАЙЦЕ У ГЭТЫМ НУМАРЫ:

МЫ І СЭУ — УЗОР БРАЦКАГА
СУПРАЦОУНІЦТВА

«Інтэграцыя — зброя інтэрнацыяналістаў»

стар. 2 — 3

БАРАЦЬБА ЗА ВОЛЬНЫ
ПРАЦОУНЫ МАЙ

стар. 4 — 5

ВАЙНА ПАРАДНІЛА ГЕРОЯУ
«У пошук уключылася песня»

стар. 7

ул. Краснаармейская 9
Мінск ГСТ
Тел. 5-ка им Ленин

лі галінку, адкінулі ў бок камень, які закаціўся пад ствол... Аказалася, што дрэвы тут пасаджаны нямецкімі інжынерамі і што ўчастак зялёных насаджэнняў замацаваны за імі пастаянна, як і за кожным работнікам камбіната.

Ад намесніка начальніка цэха Анатоля Белавусава я даведаўся, што па выхадных днях кіраўнік групы нямецкіх спецыялістаў Хельмут Хеме «збірае сваю каманду» і адпраўляецца за горад — вакол Наваполацка грыбныя і ягадныя мясціны, цудоўная рыбалка. «Пазнаёмлілі мы іх з падлёдным ловам, у іх жа такога няма, — расказвае Белавусаў. — Праўда, — усміхнуўся ён, — на мармышку ў нас атрымліваецца лепш. Затое на спінінг лавіць — яны майстры. На Маладзёжным возеры, недалёка ад камбіната, такіх шчупакоў цягаюць — заглядзенне...»

З інжынерамі з ГДР я сустрэўся на ўрачыстым сходу ў Палацы культуры наф-тавікоў і на турысцкай базе камбіната, на сямейнай свечце ў рэстаране і ў магазінах — з гаспадарчымі сумкамі ў руках. Бадай, Дзітэр Хальмерт не перабольшваў, назваўшы сябе новапалачанінам.

На ўнікальных савецкіх кампрэсарах, створаных спецыяльна для «Паліміра», стаіць заводскі нумар «1». Абсталяванне з нумарам «2» будзе адпраўлена ў Германскую Дэмакратычную Рэспубліку, дзе пачынаюць будаўніцтва аналагічнага наваполацкаму гіганта. Так што, магчыма, старыя знаёмыя неўзабаве зноў збяруцца за агульным сталом з чарцяжамі і схемамі. І няма ніякіх сумненняў, што ў ГДР, сярод сяброў, савецкія спецыялісты, як і нямецкія інжынеры ў Наваполацку, будуць адчуваць сябе, як дома.

«Палімір» пушчан, супрацоўніцтва працягваецца.

П. БАРЫСАЎ.

ПРЫСВЕЧАНА ВЯЛІКАМУ ПРАВАДЫРУ

Як вялікае ўсенароднае свята, сустрэлі савецкія людзі 105-ю гадавіну з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна.

Знамянальнай даце было прысвечана ўрачыстае пасяджэнне, якое адбылося 22 красавіка ў Маскве.

У Крамлёўскім Палацы з'ездаў сабраліся перадавікі вытворчасці сталіцы і Падмаскоўя, ветэраны партыі, дзеячы навукі і культуры, воіны Савецкай Арміі і Флоту, прадстаўнікі партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый. Прысутнічаюць замежныя дыпламаты, зарубежныя госці, савецкія і замежныя журналісты.

З дакладам «Па заветах вялікага Леніна» выступіў член Палітбюро ЦК КПСС, сакратар ЦК КПСС М. Сулаў.

Дакладчык расказаў аб ажыццяўленні ленінскіх стваральных ідэй у нашай краіне, аб пераможным шэсці ленінізму ва ўсім свеце, аб ролі камуністаў у барацьбе за мір і сацыяльную справядлівасць.

Урачысты сход прадстаўнікоў партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, калектываў працоўных Мінска і воінаў гарнізона, прысвечаны 105-й гадавіне з дня нараджэння У. І. Леніна, адбыўся 21 красавіка ў Дзяржаўным

акадэмічным тэатры оперы і балета БССР. У прэзідыуме сходу былі кіраўнікі Кампартыі і ўрада Беларусі, ветэраны ленінскай партыі, прадстаўнікі грамадскасці рэспублікі.

З дакладам ад 105-й гадавіне з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна выступіў сакратар ЦК Кампартыі Беларусі А. Кузьмін. 22 красавіка кіраўнікі Камуністычнай партыі Беларусі і ўрада рэспублікі ўсклалі ў Мінску на плошчы Леніна кветкі да помніка Ільічу.

Кветкі ўскладзены таксама ад генеральных консульстваў у Мінску — Польскай Народнай Рэспублікі і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Прысутныя мінутай маўчання ўшанавалі памяць заснавальніка Кампартыі Савецкага Саюза, стваральніка першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы, вялікага правадыра, настаўніка і друга працоўных усяго свету Уладзіміра Ільіча Леніна.

У калектывах працоўных нашай рэспублікі, навучальных установах і ваенскіх часях адбыліся лекцыі, даклады, палітінфармацыі, гурткі, прысвечаныя жыццю і дзейнасці правадыра, выкананню яго вялікіх заветаў. Усюды прайшлі ўрачыстыя сходы, прысвечаныя 105-й гадавіне з дня нараджэння У. І. Леніна.

на атрыманне адной тоны гэтага каштоўнага прадукту на базе польскай сыварыны былі б у чатыры разы вышэйшыя, чым на аснове беларускіх месцанараджэнняў.

Адмаўляючыся ад вытворчасці шэрагу відаў прадукцыі, кожная краіна — ўдзельніца Савета Эканамічнай Узаемадапамогі ўзвунена, што яна атрымае тавары, якія не вырабляе сама, ад іншых дзяржаў садружнасці. Пры гэтым кожная краіна СЭУ, спецыялізуецца на развіцці адпаведных відаў прамысловай вытворчасці, цвёрда ведае, што зможа без ніякіх цяжкасцей рэалізаваць сваю прадукцыю на рынках братніх краін. Перавага такога падзелу працы і збыту прадукцыі асабліва відавочная на фоне абстрактнага супярэчнасцей, з якімі ў апошні час сустракаюцца прамыслова развіцця капіталістычнай краіны Агульнага рынку.

Найбольш важнай умовай для далейшага паглыблення сацыялістычнай інтэграцыі краін — членаў СЭУ з'яўляецца стварэнне міждзяржаўнай уласнасці шляхам сумеснага будаўніцтва і эксплуатацыі буйных сыварінных, паліва-энергетычных, навукова-даследчых і іншых народнагаспадарчых аб'ектаў. У адной толькі Беларусі з выкарыстаннем імпартага комплекснага абсталявання лабудаваны Салігорскія калійныя і Гродзенскія азотна-тукавы камбінаты, Гомельскі суперфасфатны, Полацкі хімічны, Мінскі камвольны камбінат і шэраг іншых. Усяго ж за дзесяць мінулых гадоў у БССР пабудавана або рэканструявана больш за 50 прадпрыемстваў з выкарыстаннем абсталявання, пастаўленага з краін сацыялістычнай садружнасці.

У сваю чаргу, многа сучасных, высокапрадуктыўных станкоў розных мадэляў і канструкцый паступае ў краіны сацыялізму з прадпрыемстваў Беларускай ССР. Цяжка, напрыклад, знайсці прамысловае прадпрыемства, дзе б не была вядома прадукцыя Мінскага станкабудаўнічага завода імя Кірава. На працягу апошніх гадоў ён пастаўляе станкі са спецыяльнымі настройкамі для аўтамабільных заводаў Чэхаславакіі і трактарных заводаў Польшчы і Балгарыі. Нямала машынабудаўнічых заводаў Манголіі, Венгрыі і іншых сацыялістычных краін укамплектаваны станкамі Мінскага завода імя Кастрычніцкай Рэвалюцыі. Пастаўкі машын і абсталявання ў сацыялістычныя краіны складаюць больш дзюх трэціх беларускага экспарту.

Савецкі Саюз з прадпрыемстваў рэспублікі пастаўляе краінам — членам Савета Эканамічнай Узаемадапамогі і іншую прадукцыю. Сотні тысяч падшыпнікаў розных тыпаў і памераў адпраўляе Мінскі падшыпнікавы завод. Ён поўнаасцю забяспечвае патрэбнасці ў падшыпніках усяго вагоннага парку краіны — членаў СЭУ.

З году ў год павялічваецца экспарт у сацыялістычныя краіны тавараў народнага спажывання. Вялікім попытам карыстаюцца нашы гадзіннікі, фотаапараты, вырабы з лёну і воўны...

У комплекснай праграме сацыялістычнай эканамічнай інтэграцыі дакладна вызначаны напрамкі, формы і метады навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва. У адпаведнасці з гэтымі дамоўленасцямі ў апошні час у краінах сацыялістычнай садружнасці адкрыты некалькі міжнародных навуковых цэнтраў. У іх ліку — Мінскі міжнародны цэнтр для павышэння кваліфікацыі спецыялістаў даследчых інстытутаў сацыялістычных краін, якія займаюцца праблемамі цепла- і масаабмену, створаны на базе Акадэміі навук Беларускай ССР.

Абмен навішымі дасягненнямі ў галінах навукі і тэхнікі, падрыхтоўка кваліфікаваных кадраў, сумесныя даследаванні, пастаўкі абсталявання і Kredytavanne садзейнічаюць больш шчыльнаму ўздыму эканомікі сацыялістычных краін. Дзякуючы сацыялістычнай эканамічнай інтэграцыі, за апошнія два дзесяцігоддзі прамысловай вытворчасці у краінах — членах Савета Эканамічнай Узаемадапамогі павялічылася больш чым у 7 разоў, у той час як у развітых капіталістычных краінах толькі ў 2,8 раза. Пospexi краін сацыялізму відавочныя, і наўрад ці хто-небудзь возьмецца іх аспрэчваць. Яны радуюць нашых сяброў і прыводзяць у шаленства нашых ворагаў, якія спрабуюць даказаць, што такія сувязі не могуць быць трывалымі. Аднак жыццё абвяргае гэтыя домыслы. Эканамічныя сувязі, іх расшырэнне і паглыбленне поўнаасцю адпавядаюць карэнным інтарэсам кожнай брацкай краіны і сістэмы сацыялізму ў цэлым.

Іван САДОУСКІ.

Група членаў саюза сацыялістычнай моладзі Чэхаславакіі робіць агітпрабег па месцах баявых дзеянняў першага Чэхаславацкага пяхотнага батальёна (пазней 1-й асобнай брыгады). Маршрут прабегу праходзіць праз Мінск, Смаленск, Уладзімір, Бузулук, Харкаў, Кіеў, па гарадах Польшчы і завершыцца 9 мая ў Празе.

Па шляху ў Мінск удзельнікі агітпрабегу пабывалі ля мемарыяла-помніка 3 тысячам чэхаславацкіх грамадзян, якія загінулі ад рук гітлераўцаў у 1942 годзе ва ўрочышчы Гай, і ўсклалі кветкі.

НА ЗДЫМКУ: удзельнікі агітпрабегу з Чэхаславакіі ля мемарыяла ва ўрочышчы Гай. Фота Э. КАБЯКА.

ПАДАРУНАК ЮБІЛЯРУ

З усіх святочных урачыстасцей, што праводзяцца ў нашым горадзе, свята вясы і працы — Першамай — звычайна самае яркае і малюнічае. Больш за 50 тысяч барысаўчан выходзяць у гэты дзень на квітнеючыя плошчы і вуліцы горада. Калоны радасна ўзрушаных людзей, сцягі, плакаты і транспаранты, якія калыхаюцца высока над натоўпам... З гэтых транспарантаў можна даведацца аб усім, чым ганарыцца сёння барысаўчане.

Аб тым, з якімі рапартамі выйдучы мае землякі на першамайскую дэманстрацыю, я папраسی расказаць мэра горада Мікалая ФІЛІПАВА.

— На сёлетніх першамайскіх транспарантах будуць цікавыя лічыбы. Калі ў першы пасляваенны год аб'ём прамысловай вытворчасці склаў 11,9 мільёна рублёў, то цяпер ён павялічыўся ў 26 разоў. Па даўняй традыцыі святочнае шэсце па гораду ўзначаліць калектывы старэйшых прадпрыемстваў. Гэта славуць шклозавод імя Дзяржынскага, фанера-запалкавы камбінат, фабрыка піяніна. Але ветэранаў увесь час імкнучца абыйсці маладыя прадпрыемствы. У паўднёва-заходняй частцы горада вырас вялікі прамысловы комплекс. Тут размясціліся заводы аўтатрактарнага абсталявання, пластымасавых вырабаў, хіміка-фармацэўтычны, аўтарамонтны, «Аўтагідраўзмацняльнік», малоч-

ны, рамонтна-механічны... Усяго зараз у нас звыш трыццаці прамысловых прадпрыемстваў, дзе заняты больш 26 тысяч рабочых, інжынерна-тэхнічных работнікаў і служачых. Барысаўчане сёння выпускаюць мэблю і музычныя інструменты, запасныя часткі да аўтамашын і трактараў і драўнінна-валакністыя пліты, будаўнічыя канструкцыі і пластымасавыя вырабы, медпрэпараты і тавары бытавой хіміі.

Характэрна, што прадукцыя з маркай Барысава можна сустрэць у любым кутку Савецкага Саюза. Многія вырабы адпраўляюцца на экспарт — у Балгарыю, Германскую Дэмакратычную Рэспубліку, Польшчу, Югаславію, Бельгію, Алжыр, на Кубу і ў іншыя краіны. 24 відам вырабаў прысвоены дзяржаўны Знак якасці.

У адных калонах з заводскімі калектывамі крочаць будаўнікі. Ім таксама ёсць чым ганарыцца. Горад увесь час расце і прыгажэе. Хто не пабывае тут некалькі год, не пазнае ранейшых мясцін. Ад былой правінцыяльнасці не засталася і следу. На змену прысаджыстым панурым хаткам узніклі прыгожыя шматпавярховыя жыллыя дамы. Многа іх з'явілася на галоўных магістралях

горада — вуліцах Чапаева, Горкага, Гагарына, праспекце Рэвалюцыі. На месцы былой пустэцы пры ўездзе ў горад з боку Мінска разрастаецца новы мікрараён. Ужо цяпер у ім пасяліліся звыш дзесяці тысяч чалавек. Тут запланавана ў бліжэйшы час узвесці гандлёвыя цэнтры, навучальныя ўстановы, кінатэатр, гасцініцу...

Расце горад — расце і яго насельніцтва. Першамай 1975 года для барысаўчан у гэтым сэнсе стаў асабліва адметным. Яшчэ дзесяць год назад у горадзе жылі каля 70 тысяч чалавек. А сёлета напярэдадні свята 1 Мая з'явіўся 100-тысячны барысаўчанін. Ім аказаўся сын будаўнікоў Уладзіміра і Ніны Звонавых. Гэта чацвёртае дзіця ў іх сям'і. Хлопчыка вырашылі назваць Барысам у гонар старажытнага горада.

Стотысячны барысаўчанін адразу стаў славуцасцю. У яго гонар былі выпушчаны спецыяльныя медалі, бацькі атрымалі шмат падарункаў. Але лепшым падарункам юбіляру і тысячам яго равенікаў па ўсёй краіне будзе светлая і радасная будучыня, якая ўзводзіцца зараз працавітымі рукамі мільёнаў савецкіх людзей.

П. БАРОДКА.

міру і дружбы народаў, палітыкі згуртавання ўсіх сіл, што змагаюцца супраць тэрору рэакцыі і вайны. Вяснкой, як звычайна, ва ўсіх капіталістычных краінах адзначаецца значны рост забастовачых выступленняў рабочых, якія рашуча патрабуюць паляпшэння ўмоў працы, росту зарплаты, спынення дарагавізнаў жыцця. Разам з гэтым рабочыя вылучаюць і палітычныя лозунгі. У авангардзе класавых вы-

ступленняў заўсёды ідуць камуністы.

Да тых, хто сёння на пераднім рубяжы схваткі з імперыялізмам, звернуць словы Заклікаў ЦК КПСС. «Брацкае прывітанне камуністычным і рабочым партыям, баявому марксісцка-ленінскаму авангарду рабочага класа і ўсіх працоўных, стойкім барацьбітам супраць імперыялізму, за мір, дэмакратыю, нацыянальную незалежнасць і са-

цыялізм!» «Брацкае прывітанне рабочаму класу капіталістычных краін — самаадданаму барацьбіту за правы ўсіх працоўных, за мір, дэмакратыю і сацыялізм!»

Сёння, у Дзень міжнароднай салідарнасці працоўных усяго свету, мы з тымі, хто патрабуе свабоду вязням рэакцыі, спынення палітыкі агрэсіі супраць народаў Блізкага Усходу і Інда-

кітая. Мы горача вітаем усіх, хто адстойвае свае нацыянальныя інтарэсы і незалежнасць ад імперыялістычных замахаў... Мы — інтэрнацыяналісты, і наша слова не разыходзіцца са справай. Таму ўсе, хто выйшаў на барацьбу супраць імперыялізму і рэакцыі, могуць разлічваць на нашу падтрымку і дапамогу.

...Пад шэпт чырвоных сцягоў і гукі рэвалюцыйных

песень крочыць па планеце свята Першамай. Песні гатуюць над светам на розных мовах, але яны аднолькава зразумелыя ўсім людзям працы, таму што нясуць ідэі салідарнасці, ідэі інтэрнацыяналізму. Мы вітаем сёння ўсіх, хто далучае свой голас да гэтага магутнага хору, і жадаем сваім братам па класу перамогі ў іх высакароднай барацьбе.

ДЗЕНЬ БАРАЦЬБЫ

Дарагія сябры!
Прыміце нашы самыя шчырыя віншаванні і пажаданні з прычыны Дня міжнароднай салідарнасці працоўных усіх краін — Першага мая і 30-й гадавіны Вялікай Перамогі над фашыскай Германіяй.

Жадаем савецкаму народу новых поспехаў. Няхай жыве дружба паміж народамі і мір ва ўсім свеце!

Цэнтральнае праўленне
Саюза савецкіх грамадзян
Беларусі. Калектыў рэдакцыі
часопіса «Патрыот».

Рэдакцыя, супрацоўнікі і адміністрацыя газеты «Русский голос» сердечна поздравляюць вас, дорогие друзья, — члены президиума Беларускага товарищества по культурным связям с соотечественниками за рубежом, редколлегии газеты «Голос Радзімы», а в вашем лице и весь белорусский народ с праздником 1 Мая — Днем международной солидарности трудящихся и 30-летием Великой Победы над гитлеровской Германией.

К этому славному юбилею мы готовим специальный номер газеты, а друзья и читатели «Русского голоса» и члены клуба имени Чернышевского наметили 18 мая устроить праздничный вечер в честь годовщины Великой Победы.

Желаем новых и еще больших успехов в созидательном труде советского народа, в расширении культурных связей с соотечественниками за рубежом и в укреплении мира на всей планете.

Редколлегия и администрация
«Русского голоса».

Ад імя Федэрацыі рускіх канадцаў віншваем савецкі народ з міжнародным святам 1 Мая, з 30-й гадавінай Вялікай Перамогі над злоснейшым ворагам чалавецтва — фашызмам.

Раны, нанесеныя нашай любімай Радзіме, яшчэ не скоро загояцца. Яшчэ жывыя маці, якія праліваюць слёзы на сваіх загінуўшых сынах. А колькі дзяцей згубілі бацькоў!

Мы на чужыне, чым маглі, дапамагалі нашаму народу ў яго барацьбе. Але гэта дапамога — кропля ў моры. Вялікае дзякуй Савецкай Арміі і партызанам за тое, што яны не далі ворагу таптаць родную зямлю. Вечная памяць і вечная слава загінуўшым у барацьбе з фашызмам. Яны аддалі свае маладыя жыцці, каб выраставаць чалавецтва.

Федэрацыя рускіх канадцаў
г. Ванкувера

БЕРЕГУ ПАМЯТЬ О ТЕХ ДНЯХ

Сегодня, накануне 1 Мая, вспоминаю, как проходили первомайские демонстрации в 30-е годы. Они были очень внушительные и красивые. Особенно отличались русские колонны — своей праздничностью, яркостью, сплоченностью. В демонстрациях участвовали люди самых разных политических убеждений. Их объединяли идеи интернационализма и рабочей солидарности.

В то время я заснял несколько сот футов киноплёнки и берегу эти фильмы как память о тех дорогих мне событиях.

Во время террора макартизма все демонстрации были запрещены, и теперь эта добрая традиция до конца не восстановлена. 1 Мая в этом году будет рабочий день, поэтому больших выступлений не предвидится. На Юнион сквер соберутся несколько ораторов, где будет сказано и о Первомае, и о годовщине победы над фашистской Германией. Будут выступления и в Арров парке. 26 апреля начнем поход безработных на Вашингтон. Так мы намерены отметить праздник солидарности людей труда.

А. ВОРОНЦОВ.

США

4

Як вядома, Кампартыя былой Заходняй Беларусі таксама, як і Кампартыя Заходняй Украіны і Камуністычная партыя Польшчы, працавала ва ўмовах падполля. Але ні пастаянныя праследаванні, ні жорсткія рэпрэсіі з боку ўлад ні на адзін дзень не спынялі самаахвярнага барацьбы камуністаў за вызваленне народа, які пакутаваў ад галечы і бяспраўя. У горадзе людзей душыла беспрацоўе, на вёсцы — здэклівыя штрафы. Штрафавалі за тое, што не пабеленыя комін, што каля студні мокра, што няма дошчачкі на сцяне хаты з прозвішчам гаспадары, за дзіваныя плоты, за сабаку, які брэша. На аднаго наклалі штраф, убачыўшы, як ён

адпачываў у хаце на лаве — значыць не хоча працаваць. На другога за тое, што ў гутарцы слова «трава» вымавіў як «тшава»: хацеў дзядзька залагодзіць паліцыю, каб не чаплялася, намагаўся сказаць па-панску.

Ратунак ад такога жыцця быў адзіны — барацьба. Яе ўзначалілі камуністы і камсамольцы, а падтрымаў увесь народ. Гэта згуртаванасць асабліва ярка праявілася ў час рэвалюцыйных свят. Найбольш папулярным быў Першамай. Ён адзначаўся ў гарадах, мястэчках, самых маленькіх вёсках.

Афіцыйна свята не было забаронена, але паліцыя рабіла ўсё, каб сар-

ваць дэманстрацыі, напярэдадні адбываліся павальныя арышты. Праўда, праз тыдзень, другі многіх адпуськалі.

Усе ж 1 Мая чырвоныя сцягі палымнелі над дахамі дамоў, на дрэвах. Мітынгі і дэманстрацыі адбываліся паўсюдна. Іх разганялі коньмі, бізунамі, прыкладамі вінтовак. Дэманстранты стваралі баявыя групы для абароны сцягоў, наогул для самаабароны, каб паспець праспяваць «Інтэрнацыяналя», паслухаць палымную прамову.

Трохі лягчэй удавалася адзначыць першамайскае свята ў вёсцы. Загадзя вызначалася мееца збору — дзе-небудзь у бліз-

кім лесе. І людзі ішлі, не толькі камуністы і камсамольцы — усе: сем'ямі, з дзецьмі, старымі. А потым з песнямі і сцягамі праходзілі праз вёску. Праўда, паліцыя з'яўлялася і тут, але не ўсюды паспывала.

Свята, якое з'ядноўвала працоўных розных нацыянальнасцей — беларусаў, украінцаў, яўрэяў, палякаў, — адзначалася нават за турэмнымі кратамі.

І сёння, калі на нашу вольную зямлю зноў прыйшоў радасны Першамай, мы ўспамінаем тыя часы, калі гэты светлы веснавы дзень быў днём барацьбы і выпрабаванняў.

«ЗА СВЯТКАВАННЕ КАРАЦЬ НЕ БУДУ...»

УРывак з РАМАНА П. ПЕСТРАКА «СУСТРЭНЕМСЯ НА БАРЫКАДАХ»

...У катле кроцаць парамі зняволеныя з чырвонымі сцяжкамі на грудзях. Кроцаць у нагу. Урачыстае маўчанне... Цішыня паважная, напружаная... Грук-грук, грук-грук, — выразна адбываюць крокі. Усе чакаюць знаку для мітынгу. Знак павінен даць Паддубны з акна сваёй камеры, бо адміністрацыя падзяліла палітзняволеных на дзве прагулкі, і першая група ўжо адмітынгавала. Урэшце з вуглавога акна, што ля самага касцёла, далае разкае, загадае: «У круг!» І адтуль, з вышыні, узмах спіснутага кулака, высунутага праз краты, — кулака Паддубнага. Словы пачалі падаць, як каменні...

Пасля прамовы — лозунгі і спяванне «Інтэрнацыянала». І тады начальнік Каныўскі, за ім Кручоны і цэлая чарада малодшых і наглядчыкаў вывалілася з дзвярэй на пляц. Бліснулі какарды, гузікі, шаблі. Начальнік — высокі, плячысты з чырвоным каркам, паводзіць сябе так, як быццам пазіруе перад кім. Па звычцы трымаецца правай рукою за борт мундзіра на грудзях. «Прашу стаць!»... Прашу стаць! — гаворыць ён, але двойкі ідуць і ідуць, не сцішаючы кроку. «Прашу стаць!» — трэці раз крыкнуў Каныўскі, і тады наглядчык лёгенька спыніў рукою першую пару. Пары пачалі звівацца, як гармонік, і спыніліся. «Калі сказаў — «стаць», то павіны стаць, — пачаў Каныўскі, — павіны мець настолькі павягі, каб стаць... Тое, што вы спявалі, вы ўжо гэтым парухалі турэмны рэгламент... Паколькі Першы май ёсць свята гістарычнае, за яго святкаванне караць не буду... Караць не буду ў тым выпадку, калі не будзеце больш спяваць... Да пабачэння...

Можаце хадзіць...» І начальнік Каныўскі спрытна адсалютаваў, павярнуўся на адной назе і пайшоў у дзверы, а за ім і ўся яго чарада. Ну, што хочаце, — рыцар дый годзе гэты начальнік. Прышоў, бліснуў зброяй, словамі і пайшоў, пакінуўшы ўражанне памяркоўнасці, лібералізму, падсвежанага каштоўнай парфумай.

Хлопцы пакрочылі далей. Не паспелі прайсці па кругу, як прагулачы наглядчык загадаў заходзіць у камеры. Пры ўваходзе ў дзверы — невялікі цёмны калідор, прайшоўшы які трэба падумацца на сходках, каб выйсці на калідор светлы. Хлопцы ідуць праз гэтае сутарэнне парамі, нічога не бачаць, ні перад сабою, ні навокал. І тут пачалося нечаканае. Хлопцы адчулі ўдары кулакоў. Усё змяшалася ў цемры. Кулакі ад сцен падалі ўжо дзе папаля — па галовах, па спінах, пушчаны ў ход ногі, і цяжкія боты штурхалі з размаху. Нехта крыкнуў: «Б'юць!» Нехта намацаў пры сцяне наглядчыка і схопіў яго за горла. Наглядчык маўчаў як вады ў рот набраўшы, не падаў ніводнага слова. Гарачае сапенне напоўніла цёмны калідор. Урэшце хлопцы прарваліся, прайшлі праз гэтую засаду. Андрэй выйшаў на святло і заўважыў, што ў яго з носа кроў. Кашуля на грудзях апырскана ёю. Гэта быў адзін такі ўдар, ад якога Андрэй выпяўся тварам аб сцяну. Ну, што ж — Першы май, зарабіць такое не грэх... Але... вось вам, хлопцы, ліберальныя штучкі начальніка Каныўскага. Пазнавайце вантробу лібералізму, які расчышчае дарогу фашызму! Нехта крыкнуў, калі выйшлі на светлы калідор: «Вось вам гістарычнае свята!»

ДАКУМЕНТЫ

БАЯВОЙ

САЛІДАРНАСЦІ

Шмат цікавых дакументаў захоўваецца ў Дзяржаўным архіве ў горадзе Маладзечна. Многія з іх расказваюць аб тым, як працоўныя Маладзечаншчыны святкавалі Першамай у гады панавання польскай буржуазіі. Гэтыя дакументы па праву можна назваць дакументамі гневу і змагання, дакументамі нязломнай веры ў перамогу.

Арганізатарам і натхніцелем барацьбы працоўных была Камуністычная партыя Заходняй Беларусі. У сваіх лістоўках і адозвах КПЗБ заклікала рабочых і сялян адзначыць Дзень міжнароднай салідарнасці працоўных 1 Мая магутнымі палітычнымі стачкамі. У адной з лістоўкаў КПЗБ гаворыцца:

«Злачынныя і крывавае парадкі фашыскай дыктатуры выключна цяжка адбываюцца ў нас, у Заходняй Беларусі. Многія тысячы рабочых выкідаюцца на вуліцу. Фабрыканты нажываюцца на беспрацоўі, узмяццяючы эксплуатацыю працоўных. Нідзе яшчэ ў Заходняй Беларусі няма 8-гадзіннага рабочага дня. Рабочыя працуюць па 12—16 гадзін,

ліквідаваны водпускі. У вёсцы голад, галеча, хваробы, а ўрад дапамагае памешчыкам узімаць пану на хлеб. Сялянства Заходняй Беларусі гіне ад беззямелля, а ўрад павялічвае падаткі, прадае інвентар, разбурае сялянскія гаспадаркі, высмоктвае, як п'яўка, усе жывыя сокі з беларускай вёскі.

Таварышы рабочыя! Арганізуйце ўсеагульную дэманстрацыю! Усе, як адзін, на першамайскую дэманстрацыю!

Сяляне! Праводзьце ўсюды ў вёсках першамайскія сходы, мітынгі! Ідзіце масамі ў горад на дэманстрацыі разам з рабочымі!»

Слова партыі камуністаў заўсёды знаходзіла гарачы водгук у сэрцах працоўных Маладзечаншчыны. Штогод у дні Першамай у вёсках праводзіліся масавыя мітынгі, вышываліся чырвоныя сцягі і транспаранты, распаўсюджваліся рэвалюцыйныя выданні. Сяляне выходзілі на вуліцы з чырвонымі бантамі на грудзях.

Мнагалюдныя мітынгі праходзілі 1 Мая 1925 года ў вёсках Бяніцкай гміны. У рэвалюцыйных, якія аднагалосна прымаліся ўдзельнікамі гэтых мітынгаў, гаварылася, што працоўныя пратэстуюць супраць надзвычайнага судовага блага тэрору і катаванняў дэфензівы.

«Мы патрабуем, — гаворыцца ў адной з рэвалюцыйных, — вызвалення ўсіх палітычных зняволеных, надзялення сялян зямлёй без выкупу, перанясення 740-мільённага «маэнткавага» падатку на заможны клас, уз'яднання з усходнімі беларусамі, свабоду саюзам, арганізацыям, сходам, стачкам, слову, друку».

А праз год, у маі 1926 года, камандант паліцыі ў данасенні павятоваму староству паведамаў: «У вёс. Свіца Бяніцкай гміны 1 мая бягучага года члены КПЗБ Высоцкі Фёдар, Сідарэвіч Вікенцій, Жукоўскі Пётр і Бандарэвіч Макар вывесілі чырвоныя флагі і расклеілі на дамах камуністычную літаратуру. 2 мая гэтыя асобы арганізавалі мітынг, на якім

присутнічалі жыхары ўсёй вёскі. На мітынгу выступіў Жукоўскі Пётр. Ён заклікаў насельніцтва арганізаваць для барацьбы з буржуазіяй. 2 і 3 мая Высоцкі Фёдар арганізаваў дэманстрацыю з чырвонымі флагамі. Ноччу з 1 на 2 мая Высоцкі і Жукоўскі ў Бяніцы расклеілі газеты «Чырвоны сцяг».

Першамайскія выступленні працоўных адбываліся таксама ў вёсках Хожжава, Мойсічы і іншых. У вёсцы Груздава Палачанскай гміны 2 мая 1926 года былі вывешаны два чырвоныя транспаранты. На адным з іх было напісана: «Няхай жыве Камуністычны інтэрнацыяналь — правадыр сусветнай рэвалюцыі!», а на другім — «Няхай жыве 1 Мая!».

Арганізатарамі першамайскіх выступленняў працоўных у вёсках Мойсічы, Хожжава, Бартошкі, Везавец, Цюрлі і іншых былі камуністы і камсамольцы Сяргей Бурачонак, Пётр Валынец, Сцяпан Бурак, Рыгор Бурачонак і іншыя. 40 гадоў таму назад у майскія дні 1935 года ў Мойсічах камсамольцы і моладзь гэтай і навакольных вёсак прымушлі ратавацца ўпёкамі групу паліцэйскіх, якія спрабавалі разгнаць маёўку. Толькі ўзмоцнены атрад коннай паліцыі, які быў выклікан з Маладзечна, змог арыштаваць «зачынішчыкаў».

Адным з актыўнейшых арганізатараў першамайскай дэманстрацыі ў Мойсічах у 1935 годзе быў Сяргей Бурачонак, якога аднавісоўцы выбралі першым старшынёй свайго калгаса пасля ўз'яднання Заходняй Беларусі ў дружнай сям'і савецкіх народаў — братаў. У час фашыскай акупацыі Сяргей Бурачонак быў расстраляны гітлераўцамі.

Нішто — ні турмы, ні пагрозы масавых звальненняў рабочых не маглі прымушць насельніцтва Маладзечаншчыны, як і ўсёй Заходняй Беларусі, адмовіцца ад баявой салідарнасці з працоўнымі ўсяго свету, ад святкавання Першамай.

М. ПУЖЭВІЧ.

А ПАМ'ЯТАЮ І ІНШЫЯ...

Пазнаёміўся я з Аляксандрам Ляонікам нядаўна. Стаялі апошнія красавіцкія дні, і горад рыхтаваўся да Першамая. З акна рэдакцыі відаць была плошча Перамогі, запоўненая аўтобусамі, тралейбусамі, вёрткімі легкавушкімі. І пасярод гэтага бясконцага патоку — аранжавая машына са стралою і рабочыя ў такіх жа аранжавых куртках. Яны развешвалі чырвоныя флагі, транспаранты, рознакаляровую ілюмінацыю. Рабілі нетаропка, але спорна, і плошча паступова набывала святочны выгляд.

Задуменна глядзячы ў акно, Ляонік сказаў:

— Гэта мой дзевятнаццаты Першмай на Радзіме. А я ж памятаю і іншыя...

Аляксандр ЛЯОНИК.

Ужо амаль гадзіну сядзець мы ў адным з рэдакцыйных пакояў і гутарылі. Правільней кажучы, я слухаў, а гаварыў Ляонік. Ён расказваў пра тое, як святкавалі і Мая нашы суайчыннікі ў Аргенціне ў той час, калі ён там жыў.

...Гэта здарылася ў 1943 годзе. Аляксандр з такімі ж, як і сам, маладымі хлопцамі расклеіваў у адным з раёнаў Буэнас-Айрэса лістоўкі, якія заклікалі працоўных да святкавання Першамая. Гэта была рызыкаўная аперацыя. Жорсткія законы Аргенціны забаранялі правядзенне дэманстрацый і сходаў, прысвечаных 1 Мая. І ўсё ж працоўныя адзначалі сваё свята.

— У той раз нам не пашанцавала, — расказваў Ляонік. — Толькі мой напарнік намазаў сценку клеём і я ўжо збіраўся прыляпіць лістоўку, як раптам з'явіўся паліцэйскі. Адкуль яго чорт прынёс? І пытае: «Што гэта вы тут робіце?» Ну, думаем, прапалі. А сярод нас быў адзін аргенцінец, адважны хлопец. Ён падыйшоў да паліцэйскага, рукі ў кішэнях, і штосьці ціха яму сказаў. Той зьялеў, потым павярнуўся і пабег. Мы здзівіліся і... таксама пабеглі, толькі ў адваротны бок. Потым мы спыталі ў свайго сябра, што ён такое сказаў паліцэйскаму. А ён смяецца: «Я паказаў на сваю кішэню і сказаў, што ў мяне там граната і што калі ён толькі пікне, то ўзарву і яго і сябе». Мы здзівіліся: «У цябе граната?» «Ды не, — адказвае, — бутэрброд. Я яго з раціцы захапіў».

Доўга смяліся хлопцы, успамінаючы «адважнага» паліцэйскага, які вельмі проста мог арыштаваць іх, калі б не знаходліваць аргенцінскага сябра.

Але не заўсёды так шчасліва заканчваліся сустрэчы з паліцэйскай.

— 22 чэрвеня 1941 года, у дзень, калі фашысцкая Германія напала на Савецкі Саюз, — успамінаў Аляксандр Міхайлавіч, — паліцэйскія застрэлілі Аляксандра Навумчыка ў той момант, калі ён расклеіваў плакат: «Рукі прэч ад Савецкага Саюза!» Афіцыйныя аргенцінскія ўлады і раней не вельмі ласкава абыходзіліся з «рускімі», а з пачаткам вайны ў Еўропе ўрад Аргенціны адкрыта стаў на бок гітлераўскай Германіі. Многім нашым землякам, членам прагрэсіўных патрыятычных арганізацый, прыйшлося ў той час не аднойчы сядзець у паліцэйскіх участках і турмах.

І ўсё ж, нягледзячы на тэрор і жорсткія законы, нашы суайчыннікі ў Аргенціне і ў той цяжкі час праводзілі патрыятычную работу, збіралі сродкі для дапамогі Радзіме, і кожны год адзначалі свята 1 Мая. Нельга праводзіць дэманстрацыі? Што ж, можна арганізаваць «маланкавы» мітынг. У вызначаны час у намечаным месцы збіраліся людзі. Прамоўцы гаварылі каратка, самае галоўнае. Пакуль паліцыя разбіраецца, што да чаго, мітынг заканчваўся. Яго ўдзельнікі разыходзіліся, несучы з сабой словы праўды.

— Прыпамінаецца мне такі выпадак, — расказваў Аляксандр Міхайлавіч. — Было ўжо гэта пасля заканчэння другой сусветнай вайны. Аргенцінскі ўрад у знешняй палітыцы вымушаны быў лічыцца з аб'ектыўнай рэчаіснасцю. Але ва ўнутраным жыцці краіны амаль нічога не змянілася: як і раней, прафсаюзы дзейнічалі напалегална, афіцыйныя ўлады забаранялі адкрыта святкаваць Першмай. Заставаліся выправавання формы — мітынгі і маёўкі. Адзін такі мітынг быў намечаны ў раёне Даксута. Але паліцыя неяк даведалася пра мітынг, і калі мы сабраліся, пачаліся арышты. Схапілі тады чалавек востом дзясят. Я прасядзеў у турме востом месяцаў. І заўважаю, ніякага абвінавачання мне і маім сябрам не было прад'яўлена.

Расказаў Ляонік і пра тое, як праходзілі маёўкі ў прыгарадах Буэнас-Айрэса.

— Гэта былі грандыёзныя сходы, дзе збіралася да дзвюх-трох тысяч чалавек. Гучалі страсныя правовы, і людзі разыходзіліся шчаслівыя і гордыя, бо, нягледзячы на цяжкія выправаванні, дух іх не быў зламаны.

...Калі мы закончылі гутарку, вечарэла. Аранжавая машына і рабочыя пакінулі плошчу, і яна, святочная і радасная, зіхацела агнямі ілюмінацыі. Праз некалькі дзён па вуліцах беларускай сталіцы і па плошчы Перамогі пойдучы калоны дэманстрантаў. Мінчане, як і ўсе савецкія людзі, будуць радасна адзначаць міжнароднае свята працоўных — Першае мая. І разам з імі ў гэтых калонах будзе кроць Аляксандр Ляонік. Ён сустракае свой дзевятнаццаты Першмай на Радзіме. Але ж ён памятае і іншыя...

25 КРАСАВІКА 1945 года. Пагожы вясенні дзень. Насустрэч патоку войск Савецкай Арміі, што спяшаюцца к Берліну, не меншы патак былых нявольнікаў. У свой час гітлераўскія акупанты прымусява вывезлі іх на работы ў Германію. Сярод вызваленых многа нашых — з Беларусі, Расіі, Украіны. Многа палякаў. Ідуць югаславы, французы, албанцы, грэкі, славакі, чэхі. На схуднелых, змораных тварах выдзяляюцца толькі бляскам вочы. Апрануты—хто як. Трапляюцца англійскія, нарвежскія, амерыканскія ваеннапалонныя. У многіх на рукавах і берэтах красуюцца прыштытыя рознакаляровыя стужкі — маленькія нацыяналь-

прадстаўнік камендатуры сказаў:

— Я вас разумею. Я ўсё ведаю, што рабілі акупанты на нашай зямлі. І што яны рабілі з дзецьмі — таксама ведаю. Але зразумейце: мы — савецкія людзі. Вайна васьмь-васьмь закончыцца, і наш інтэрнацыянальны абавязак — дапамагчы нямецкім антыфашыстам аднавіць гаспадарку, пабудаваць новую, дэмакратычную Германію.

...І васьмь мы зноў у ваенным патоку.

За кальцавой аўтастрадай, што апырэзвае Вялікі Берлін, раскінуўся прыгарад Марьендорф. Яго вуліцы забіты нашымі войскамі, тэхнікай. Шмат танкаў, самаходак, цяжкай артылерыі. З

мі дамамі, стаялі батальённыя мінамёты, а далей, у глыбіні, — дымлі дзве паходныя кухні. Тут жа сярод салдат, занятых сваімі справамі, бегалі нямецкія дзеці...

Штаб батальёна знаходзіўся на першым паверсе ў адной з кватэр. Насустрэч нам падняўся салдат-сувязіст.

— Размяшчайцеся. Камбат прасіў пачакаць — яго выклікалі «наверх». Будзеце ў нас начаваць?

— У вас... Як ваюецца?

— Мне што, сяджу на тэлефонах. А васьмь салдатам штурмавых груп нялёгка. Б'юцца за кожны дом, за кожны паверх, а бывае што і за кожную кватэру.

Ён паглядзеў на гадзіннік, усміхнуўся і сказаў:

— Хутка зазвоніць... Уяў-

НА САМЫМ КРАЮ ВАЙНЫ

[З ФРАНТАВОГА БЛАКНОТА]

ня сцяжкі іх краін. Свой няхітры скарб нясуць у руках, вязуць на веласіпэдах і нават у дзіцячых калёсках. Пераважна моладзь, дзяўчаты. Яны радасна махаюць рукамі, нешта крычаць. Можна разабраць толькі адно зразумелае для ўсіх слова:

— Інтэрнацыянал!

Наша карэспандэнцкая легкавая машына, заціснутая з усіх бакоў, рухаецца ў агульным патоку войск. Шырокая аўтастрада вядзе з Сілезі ў паўночным напрамку да сталіцы «трэцяга рэйха». Толькі непадалёку ад Цосена нам удаецца выбрацца з гэтага «жалезнага патоку».

У Цосене — штаб 3-й гвардзейскай танкавай арміі генерала Рыбалкі. Размяшчаецца на ўсходзе, часткова — у тых памяшканнях, дзе доўгі час знаходзілася верховае камандаванне сухапутных сіл гітлераўскай Германіі. Недалёка ад камендатуры горада, на плошчы, — натоўп савецкіх дзяўчат, вызваленых з фашысцкай няволі. Перад імі выступае наш афіцэр з камендатуры. Ён агітуе іх застацца для работы ў ваенных тылавых установах — хоць на некалькі тыдняў. Нечакана пытае:

— А даяркі сярод вас ёсць?

Аказваецца, у некаторых пакінутых юнкерскіх маёнтках няма каму даць кароў. А малако ж так патрэбна галодным дзецям Берліна...

— А яны... фашысцкія захопнікі... таксама клапаціліся пра нашых дзяцей... там, на ўсходзе?! — жаночы голас перарываўся ад крыўды.

У наступіўшай цішыні

поўначы даносіцца грукат бою, звычайная какафонія разнастайных гукаў вайны — залпы нашых батарэй, гулкія разрывы снарадаў і мін праціўніка.

На скрыжаванні вуліц — чырванашчока дзяўчына ў ладна падагнанай ваеннай форме. Рэгуліроўшчыца. Спрыйтна маніпуліруе сігнальнымі флажкамі. Ubачыла нашу цывільную прыземную машыну, заціснутую ваеннай тэхнікай, усміхнулася і здзіўлена паківала галавой.

Па вузкаму завулку мы выехалі на першую ў гэтым месцы берлінскую вуліцу — Ацілаштрэсэ. Усюды сляды жорсткіх баёў. На скрыжаванні завулка і вуліцы ўзарваны бункер з жалезабетону, два падбітыя танкі «пантэра». Вуліца засыпана асколкамі цэглы і цагляным пылам, пад нагамі непрыйма пахрустае бітае шкло. Аднекуль зверху звісаюць абарваныя правады. Палісіднік суседняга дома паламаны гусеніцамі танкаў. У невялікім скверыку пад кустамі бэзу — забітыя гітлераўскія танкісты і нашы пехацінцы. Цяжкія гронкі суквеццяў звісаюць над мёртвымі...

— Контратакавалі па некалькі разоў на дзень, — кажа, вітаючыся, старшы лейтэнант, першы, каго мы сустрэлі на Ацілаштрэсэ. — Але з гэтага плацдарма нас ужо не скінеш.

Ён глянуў «для праформы» ў нашы дакументы, адрэкамэндаваўся камандзірам батальёна, прапанаваў загнаць машыну на двор у гараж, а самім заходзіць да яго ў штаб.

Пры ўездзе ў двор, акражаны з трох бакоў высокі-

ляцеце сабе, таварыш капітан: працуе берлінскі гарадскі тэлефон! Як толькі наступае дзевяць гадзін вечара — пачынае трызвоніць нейкая фрау. І чаго яна прычэплася... Мне ўжо надакучыла адказваць. Можна, тым разам, вы пагаворыце?

Роўна ў дзевяць зазваніў мясцовы берлінскі. Я зняў трубку і даволі бадзёра пачаў першым.

— Халё-о! Вэр іст дас?

— Рыхард! — рвануўся жаночы голас з процілеглага канца провада. У гэтым голасе было столькі адчаю, болю і надзеі, што мне на секунду зрабілася крыху няёмка, што я не Рыхард.

Прышлося расчараваць фрау. Запінаючыся, нібы чытала па складах, яна запытала:

— Ві... есць... русіш?

— Яволь!

Яна загаварыла так хутка і ўсхвалявана, што ўсе яе словы зліліся ў адзін крык душы. Я зразумеў толькі адно: гаворка ішла пра дзяцей і гуманнасць.

— Лянкзам! — папрасіў я. — Гаварыце павольней.

Далейшая наша размова выглядала, прыкладна, так:

— Я — фрау Бекер, пытаюся: вы рускія і савецкія — гуманісты?

— Безумоўна. Таму і змагаемся з гітлераўскім вермахтам, з фашызмам.

— А навошта вы зрабілі пекла ў Берліне?

— А для таго, фрау Бекер, каб не было на свеце такіх пеклаў, як Майданек, Асвенцім, Трэблінка, Бухенвальд, Дахаў, Заксенхаўзен, Равенсбрук,

Мікалай РАЖКОЎ.

(Працяг на 6-й стар.)

Рэпетыцыя перад дэманстрацыяй.

Фота І. МАРТЫНЧЫКА.

ЖИЗНЕННАЯ СИЛА СОЦИАЛИСТИЧЕСКОГО ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА

Прогресс всего человечества ныне в решающей степени зависит от постоянного изменения соотношения сил в классовом противоборстве двух систем в пользу социализма, от дальнейшего усиления экономического и оборонного могущества социалистических стран, их политического авторитета и влияния, от укрепления единства марксистско-ленинских партий и народов стран социалистического сотрудничества. Идеино-политической основой такого единства являются принципы пролетарского, социалистического интернационализма.

Социалистический интернационализм — прямое продолжение, логическое развитие и высшая ступень пролетарского интернационализма — идеологии и политики международного рабочего класса, его коммунистических партий. Пролетарский интернационализм — это взаимная поддержка и солидарность рабочих различных стран, выражение общности их коренных интересов и целей в борьбе за решение основной интернациональной задачи рабочего класса — освобождения человечества от эксплуатации и утверждения социализма и коммунизма во всемирном масштабе.

Можно выделить три основных этапа в развитии пролетарского интернационализма. Первый охватывает период от возникновения теории научного коммунизма до победы Великой Октябрьской социалистической революции. На этом этапе он формировался как победоносный метод и принцип борьбы рабочего класса за освобождение от социального и национального гнета. Лозунг «Пролетарии всех стран, соединяйтесь!» стал знаменем всех трудящихся. Второй этап начался с образованием первого в мире социалистического государства и завершился победной революцией в ряде стран Европы и Азии после второй мировой войны.

Третий этап в развитии пролетарского интернационализма начался с момента выхода социализма за рамки одной страны, превращения его в мировую систему. На этом этапе марксистско-ленинские идеи интернационализма стали господствующими не только внутри одного многонационального социалистического государства, но и во взаимоотношениях целой группы стран, образующих мировую систему социализма и ее ядро — социалистическое сотрудничество. Пролетарский интернационализм, таким образом, приобрел новое качество, превратившись в интернационализм социалистический, стал государственной

политикой братских социалистических стран, а его морально-политические принципы получили подкрепление в международно-правовых, юридических обязательствах, в договорах между братскими странами, в их законодательных актах, совместных декларациях и заявлениях.

Социалистический интернационализм — это основа и важнейшая черта международных отношений нового типа. Эти отношения характеризуются прежде всего интернациональной солидарностью, единством и сплоченностью партий, народов и государств на основе марксизма-ленинизма, их совместными коллективными усилиями в строительстве нового общества, в защите социалистических завоеваний, в борьбе за мир и социальный прогресс человечества, братской взаимопомощью стран социализма.

Последовательное осуществление принципов социалистического интернационализма в отношениях между братскими странами обеспечивается благодаря органическому сочетанию в политике их правящих коммунистических и рабочих партий национальных и интернациональных интересов мирового социализма. Такое сочетание позволяет успешно решать как конкретные национальные задачи каждой страны, так и общие задачи социалистического сотрудничества.

Социализм не только приводит к формированию национального единства в рамках отдельных стран. Он делает необходимым осуществление в международных масштабах единства социалистических государств, создает условия для развития и углубления их всестороннего и многогранного сотрудничества во всех областях общественной жизни. Ядром такого сотрудничества являются связи между братскими марксистско-ленинскими партиями.

На основе принципов социалистического интернационализма успешно осуществляется координация действий братских стран на международной арене, их единая внешнеполитическая стратегия. Главным центром такой координации является Организация Варшавского Договора, которая в мае нынешнего года отметит свое двадцатилетие. За это время вырос и окреп политический и военный союз государств, входящих в эту организацию — надежный и действенный инструмент защиты социализма и укрепления мира.

Своей активной согласованной внешней политикой братские социалистические страны

вносят весомый вклад в процесс коренного оздоровления современных международных отношений, в утверждение в них принципов мирного сосуществования и равноправного сотрудничества государств с различным социальным строем, в углубление разрядки международной напряженности. А это создает благоприятные внешние условия не только для строительства нового общества, но и для успешной борьбы рабочего класса, трудящихся масс, народов мира за социальное и национальное освобождение.

Братская солидарность социалистических стран с героическим народом Вьетнама помогла Демократической Республике Вьетнам нанести поражение империалистической агрессии США, добиться прекращения войны во Вьетнаме.

Согласованный курс государств — участников Варшавского договора, направленный на укрепление безопасности и сотрудничества в Европе, привел к коренному изменению обстановки на этом континенте, закрепил здесь благоприятные для дела мира и социализма сдвиги, происшедшие в результате второй мировой войны. Подписаны договоры СССР, ПНР, ГДР и ЧССР с ФРГ, которые исходят из сложившихся реальностей, в том числе из нерушимости границ между европейскими государствами.

Значительные позитивные сдвиги произошли в отношениях социалистических стран с США, Францией, ФРГ, Японией и другими капиталистическими странами.

Принцип социалистического интернационализма находит свое действительное воплощение в развитии экономического сотрудничества стран — членов СЭВ, которые в настоящее время осуществляют Комплексную программу социалистической экономической интеграции.

Тесные, постоянно крепнущие экономические связи социалистических стран объединяют и сплачивают трудящихся, укрепляют у строителей нового мира чувство принадлежности к единой семье народов-братьев, демонстрируют великую силу социалистического интернационализма. На основе принципов социалистического интернационализма успешно развивается идеологическое сотрудничество братских партий, осуществляется духовное сближение народов социалистических стран, формируется интернациональная социалистическая культура.

Александр ВАХРАМЕЕВ,
кандидат исторических наук.

Выступаюць самадзейныя артысты вёскі Аброва Івацэвіцкага раёна. На пярэднім плане — выканаўца народных песень палывод Фёкла КРЫШТОПЧЫК.

Фота Э. КАБЯКА.

КУПАЛАЎЦЫ Ў ПОЛЬШЧЫ

З 18 па 27 красавіка ў Польскай Народнай Рэспубліцы прайшлі Дні савецкай культуры. Гэты «чудоўны фестываль», на думку польскіх газет, паслужыў высакароднай справе далейшага збліжэння нашых народаў.

Дні савецкай культуры ахапілі ўсю краіну. У Польшчы выступілі такія вядомыя калектывы, як Маскоўскі мастацкі тэатр імя М. Горкага і Кіеўскі дзяржаўны ўкраінскі драматычны тэатр імя І. Франка. Наша рэспубліка была прадстаўлена Беларускамі дзяржаўнымі акадэмічнымі тэатрамі імя Я. Купалы.

Напярэдадні гастролі ў часопісы «Пшыязнь» і «Панарама» пазнаёмлі сваіх чытачоў з кароткай гісторыяй купалаўскага тэатра, з яго рэпертуарам.

Гэта другая сустрэча польскіх глядачоў з трупай купалаўцаў, першая адбылася ў 1955 годзе. Сёлета ў Любліне, на сцэне тэатра імя Я. Астэрвы, і ў Беластоку, на сцэне тэатра імя А. Венгеркі, беларускія артысты паказалі тры спектаклі: з класікі — «Раскіданае гняздо» Янкі Купалы, з узорай сучаснай драматургіі — «Трыбунал» і «Зацюканы апостал» Андрэя Макаёнка, якія прайшлі ў нас больш чым па 200 разоў і ня зменна карыстаюцца поспехам у глядачоў.

У гастрольных спектаклях прынялі ўдзел такія вядомыя майстры сцэны, як С. Бірыла, З. Браварская, Г. Макарава, С. Станюта, Г. Аўсянікаў, заслужаныя артысты БССР В. Белавосцік, Г. Гарбук, Л. Давідовіч, М. Захарэвіч, П. Кармунін і іншыя.

«ЛЯВОНІХА» СПЯВАЕ Ў КІЕВЕ

З поспехам прайшлі на Украіне гастролі народнага вакальна-этнографічнага ансамбля «Лявоніха» Бярэзінскага раёна. Калектыв даў канцэрты на прадпрыемствах і будоўлях горада, выступіў па украінскаму тэлебачанню і ў калгасе імя Чапаева Нежынскага раёна.

Ансамбль створан дзесяць год назад. Першы поспех прынесла яму выступленне на раённым аглядзе мастацкай самадзейнасці. Затым ён стаў лаўрэатам абласнога агляду-конкурсу харавых калектываў. Сёння «Лявоніха» — удзельнік і лаўрэат амаль усіх раённых, абласных і рэспубліканскіх аглядаў і дэкада самадзейнага мастацтва.

У калектыве каля трыццаці жанчын — працаўніц саўгаса «Сцяг Кастрычніка». З іх майстэрствам знаёмы жыхары многіх гарадоў і вёсак краіны. А на Міншчыне, бадай, не знойдзеш сцэну, з якой не гучалі б песні ў выкананні «Лявоніхі». У мінулым годзе высокую ацэнку творчасці самадзейных спевакоў далі працоўныя Масквы і Ленінграда.

НА САМЫМ КРАЮ ВАЙНЫ

(Пачатак на 5-й стар.)

Біркенаў... Вы чулі пра іх? А што там замучаны і знішчаны мільёны людзей — чулі? А што рабілі вашы ваеннаслужачыя на акупіраваных тэрыторыях — здагадваецца? Свет даведаецца пра страшныя факты: людзей расстрэльвалі, палілі жывымі, у тым ліку і дзяцей.

— О, майн гот! — прастанала фрау Бекер. — Вы будзеце помсціць?

— Не, мы не помсцім. Мы людзі іншай ідэалогіі, мы — інтэрнацыяналісты. Мы і помсціць не ўмеем, не ў на-

шым характары. І ў Берліне толькі для таго, каб расквітацца са злачыннай гітлераўскай хеўрай. Трэба канчаць вайну.

— Гітлер — свіння, — раптам абявіла фрау Бекер. — Сам гіне і хоча як найбольш захапіць немцаў на той свет.

— Вось іменна! Адкуль вы звоніце, фрау Бекер?

— З Вільгельмштрасэ. Тут яшчэ «нашы», але я не баюся...

Затым яна сказала пра свае асабістыя хваляванні і пакуты. Яе муж Рыхард без весткі прапаў у час «Сталінградскай трагедыі», два бра-

ты загінулі пад Курскам. У яе засталіся толькі старыя бацькі ды двое дзяцей — пяці і сямі год — Курт і Ханна. Дзеці — уся яе надзея і радасць, дзеля іх толькі і варты жыць. А яны засталіся ў «гросфатэр і гросматэр», менавіта на Ацілаштрэсе, у той кватэры, куды яна звоніць кожны раз, як было ўмоўлена з бацькамі — у дзевяць гадзін вечара. І вось ужо трое сутак, як на Ацілаштрэсе — фронт, і яна нічога не можа дабіцца, бо не ведае мовы.

— Я счарнела ад хваляванняў і перажыванняў, — сказала фрау Бекер. — Мне

нават страшна прасіць вас даведацца пра іх лёс; раптам акажацца, што здарылася самае страшнае... Прозвішча маіх старых — Вагнеры — Фрыдрых і Марта.

— Думаю, што нічога страшнага не здарылася, — адказаў я. — Бачыў сам: няма дзяцей на падворку круцяцца каля нашых паходных кухань. А жывуць часова ў падвалах — там больш бяспечна.

Мінут дваццаць спатрэбілася, каб знайсці і прывесці старых з унукамі да тэлефона... Я запытаў Вагнера, чаму ён сам не прыйшоў і не пазваў дачцы.

— Я не мог адважыцца на такі крок, — адказаў стары. — Прытым не спадзяваўся, што тэлефон працуе.

А дачку ён не толькі супакоў, але і расчуліў, калі

паведаміў, што яе дзеці і дзеці ўсяго падворка дружаць з «рускімі ваеннымі кухарамі».

...Усе апошнія дні красавіка прайшлі ў службовых карэспандэнцкіх клопатах, у паездках на пункт сувязі 3-й гвардзейскай танкавай арміі ў Цосен.

А ў Берліне грывелі бал. Кольца акружэння няўхільна сціскалася. К 1 мая бой перакінуўся ў цэнтр горада, у раён урадавых кварталаў. Тысячы савецкіх воінаў — 1-га Беларускага і 1-га Украінскага франтоў сустракалі першмайскія свята ў баявых парадках сваіх войск.

Яны выконвалі свой інтэрнацыянальны абавязак.

Мікалай РАЖКОУ.

(Заканчэнне ў наступным нумары)

У ПОШУК УКЛЮЧЫЛАСЯ ПЕСНЯ

І ШОУ заключны канцэрт фестывалю мастацтваў народаў СССР «Беларуская восень». Канферанс'е аб'явіў наступны нумар:

— «Памятаюць людзі». Слова Яўгена Далматойскага, кампазітар Аскар Фельцман. Спявае першы выканаўца, заслужаны артыст Дагестанскай АССР Іосіф Кабзон.

Спявак выйшаў на сцэну. Дырыжор узмахнуў палачкай.

**На зямлі пакутнай
беларускай
Наш разведчык ў руці
ворагу папаўся...**

Пранікнёныя словы, задушэўная мелодыя адразу захапілі залу. Я слухаў, стрымліваючы хваляванне. Я думаў аб гісторыі гэтай песні, гісторыі, да якой па шчаслівай выпадковасці меў дачыненне.

НЕСПАКОЙНЫЯ журналісцкія дарогі прывялі мяне ў невялікі беларускі горад Лоеў. Здарылася гэта пад Новы год. Маючае адбыцця свята стала галоўнай тэмай размовы з адным з маіх новых знаёмых у Лоеве — Уладзіславам Галаем.

— А ведаеце, — сказаў ён мне, — я атрымаў цудоўны падарунак з Грузіі — чурчхелы...

Праз некалькі мінут я ўжо ведаў аб тым, як у адным з паўднёвых санаторыяў Уладзіслаў Мартынавіч пазнаёміўся з Георгіем Джапарыдзе.

— Як толькі ён даведаўся, што я з Лоева, — з твару змяніўся. Ты ж мой зямляк, кажа. У мяне там сястра жыла родная, разумееш? Я яшчэ не разумеў. Тады ён расказаў такую гісторыю...

Гэта было ў 1941 годзе. Група савецкіх воінаў з баямі прарывалася з акружэння ў раёне Лоева. Пад ватуўкай аднаго з іх — грузіна Джапарыдзе — быў схаваны палкавы сцяг. Яны ішлі ўжо некалькі сутак. Стаяла позняя дажджлівая восень. Дарогі развезла, рухаліся марудна, асцярожна: лес даўно скінуў лісце і лёгка праглядаўся. Ішлі ў ануцах. Ногі распухлі, боты нельга было нацягнуць.

Аднойчы раніцай напароліся на вялікі нямецкі атрад. Калі адстрэльвацца не стала чым, вырашылі адыходзіць урассыпную.

Джапарыдзе ўдалося адарвацца ад праследавання. Ён сеў перадыхнуць. Трэба было вырашыць, куды рухацца далей. У прасвеце паміж дрэ-

вамі відзелася нейкая вёска. Заходзіць гуды было небаеспечна. Тут, у лесе, ён адчуваў сябе адносна спакойна. Устаў, каб аглядзецца, і проста перад сабой убачыў нямецкі патруль. Мусіць, яны даўно назіралі за ім.

— Хендэ хо! — скамандаваў той, хто стаяў бліжэй да яго.

Джапарыдзе павольна падняў рукі, ліхаманкава думаючы, што рабіць.

— Партызан? — спытаў адзін з фашыстаў.

У галаву прыйшла адчайная думка.

— Не, жыву ў гэтай вёсцы, — Джапарыдзе кінуў на вёску.

Немцы пераглынуліся. — Вядзі ў сваю хату, — загадаў старэйшы. — Калі маніш, там і расстрэляем.

Пайшлі. Ён ведаў, што цуд не адбудзецца і на гэты раз не мінаваць фашысцкай кулі. Шанцаў на выратаванне не было. Паказаў на трэцюю хату з краю.

У хаце была маладая жанчына.

— Вось, — сказаў Джапарыдзе, — гэта мая сястра.

Жанчына збялела, імгненне стаяла, быццам аглушаная, а потым кінулася яму на шыю, закрывала: «Што вы з ім хочаце рабіць? Гэта мой брат, брат, разумееш?»

Немцы пастаялі і пайшлі. Жанчына выцерла вочы і сказала проста: «Сядай, паабедзем».

Да гэтага часу не можа дараваць сабе Джапарыдзе, што не запісаў яе імя, не запомніў назву той вёскі...

Праз некалькі дзён ён выйшаў з акружэння. За выратаванне палкавога сцяга быў узнагароджан ордэнам Чырвонай Зоркі.

Уладзіслаў Мартынавіч змоўк. Я не прыспешваў яго.

— Вось і ўся гісторыя, — сказаў мой субседнік, — кожны год пасля вайны прыязджае Джапарыдзе ў Беларусь, каб знайсці сваю выратавальніцу. Некалькі гадоў мы з ім шукаем разам. Гэта і здружыла нас...

ВЯРНУЎШЫСЯ з камандзіроўкі, я амаль даслоўна запісаў расказ Галая. Хутка ў газеце «Советская Белоруссия» з'явілася невялікая заметка, якая называлася «Грузінскія чурчхелы». З нецярплівацю чакаў пошту: а раптам Яна адгукнецца?

Праз два тыдні заметку перадрукавала «Правда» пад загалоўкам «І назвала яго братам». Сталі прыходзіць першыя пісьмы, водгукі, раздавацца званкі. Людзі спрабавалі знайсці мужнюю жан-

чыну, прыпаміналі сітуацыі, падобныя да той, у якой некалі апынуўся Джапарыдзе. Але — дарэмна. І раптам пісьмо з горада Паўлава. Аўтар яго, А. Шыбаршын, паведамляе пра разведчыка Андрэя Яршова, які пасля ўцёкаў з лагера для ваеннапалонных выпадкова трапіў у вёску Перадзелка Лоеўскага раёна. Прытулак дала яму Марыя Халуп, што жыла ў трэцяй хаце з краю. Не аднаго яго хавала яна ад немцаў. Хаваўся ў яе і чырвонаармеец — азербайджанец...

Кідаю ўсё, еду ў Перадзелку. Але першая ж гутарка з Халуп — расчараванне. У яе сапраўды хаваліся чырвонаармейцы, якім яна дапамагала ўцякаць з палону, але грузіна сярод іх не было. Хутка пацвердзіў гэта і сам Георгій Васільевіч, якому я напісаў у Тбілісі: «Марыя Мікалаеўна не тая жанчына, якую я шукаю, але і яна патрыётка і сястра ўсім, каго выратавала...».

«Сястра» — я так і назваў свой нарыс пра Марыю Халуп. Спадзеючыся на новага чытача, у нарысе зноў расказаў гісторыю Джапарыдзе.

ТЫМ ЧАСАМ зусім нечакана ў пошукі ўключылася песня. Аб тым, як гэта адбылося, я напрасіў, раскажаць яе аўтару — паэта Яўгена Далматойскага і кампазітара Аскара Фельцмана.

— Беларусь у маім жыцці, — сказаў Я. Далматойскі, — а, значыцца, і ў вершах — паласа глыбокая. У гады Вялікай Айчыннай вайны лёс прывёў мяне на беларускі фронт, які ў хуткім часе атрымаў назву Першага Беларускага. Я нядаўна прагледзеў вершы тых часоў. Яны складаюцца ў паходны дзённік — уступленне на зямлю рэспублікі ў раёне Лоева, а потым зіма на балотах, Парычы і Азарычы, Забалоцце і Забалаць... Многія мясціны захаваліся ў памяці, і, што даражэй, у вершах.

Мне пашчасціла ў першы дзень вызвалення 3 ліпеня 1944 года апынуцца ў Мінску... Натуральна, што ў пасляваенных вершах зноў і зноў з'яўляліся радкі аб Беларусі. Першым пунктам вяртання нашых воінаў на Радзіму быў Брэст. Я ехаў у Маскву па славутым баявым шляху — у адваротным напрамку, бачыў разбураныя гарады, сляпыя вокны хат. Мабыць, таму ў рамане ў вершах «Добраахвотнікі» тужлівым атрымаўся раздзел пра начлег у Оршы. Уявіце

сабе — камандзіры, якія едуць на машыне з Берліна, вырашаюць пераначаваць у Оршы, а ў разбураным горадзе захавалася ўсяго некалькі падвалаў, якія сталі інтэрнатамі. Нам тады даў прытулак падвал гаркома камсамола. Сакратар быў зусім юны, з партызанскіх разведчыкаў. Я нядаўна сустрэўся з ім на адным кангрэсе ў абарону міру. Ён стаў доктарам навук, сацыёлагам і гісторыкам...

Вось чаму надрукаваны ў «Правде» невялікі артыкул пра грузіна і яго беларускую выратавальніцу выклікаў бурную ўспамінаў. Па праўдзе кажучы, я і сам у сорок першым годзе апынуўся ў падобнай сітуацыі, толькі падзеі адбываліся не на беларускай, а на украінскай зямлі... Асмелюся сцвярджаць, што сапраўдны выпадак, які лёг у аснову песні «Памятаюць людзі», — тыповы для цяжкіх гадоў вайны. У ім адлюстраваліся рысы савецкага характару, савецкага спосабу жыцця. Высакародныя подзвігі людзей, якія знаходзіліся на акупіраванай зямлі, але па-ранейшаму адчувалі сябе грамадзянамі вялікай краіны і гаспадарамі гэтага краю, яшчэ не ўсе раскрыты і ўспамінаюцца.

Прачытаўшы аб подзвігу беларускай жанчыны, я адразу ж сеў за вершы...

Працавалася паэту лёгка, хутка. Задавальненне ад зробленага — верная прыкмета ўдачы. Але ён хацеў неадкладна правесці уражанне. Аб гэтым успамінае кампазітар Аскар Фельцман:

— Адночы прыяджае да мяне Далматойскі, усхваляваны. Дастае аркуш, слухай, кажа. Мне вельмі спадабаліся вершы. Яскрава ўявіў сабе апісаны выпадак, мяне крануў подзвіг беларускі. Захацелася напісаць даступную ўсім, простую, задушэўную музыку. Абмеркавалі характар песні. Адчувалі — ёй будзе цесна ў камерным жанры, ёй была чужая і маршавая прастора. Баладны ж лад патрабуе злучэння лірыка — эпічнага і гераічнага тону...

ВОСЬ ТАК подзвіг, здзейснены беларускай жанчынай трыццаць чатыры гады назад, нарадзіў песню. І, можа, ёй пашчасціць знайсці невядомую гераіню. Таму што песня ніколі не бывае канцом. Яна заўсёды — пачатак. Пачатак самага светлага ў жыцці.

...Думкі мае спынілі апладысменты ў зале. Песню выклікалі на біс.

Юрый САПАЖКОЎ.

У аранжарэі батанічнага саду АН БССР. На здымку: лабарантка В. СЫРАПУШЧЫНСКАЯ.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

З ПОСПЕХАМ дэманстраваўся на экранах Чэхаславакіі дакументальны фільм «Больш мой — Хатынь» (рэжысёр П. Аліфіярэнка). У часопісе «Асветова праца» апублікаваны станючы водгук аб фільме.

У ДЗЯРЖАЎНЫМ выдавецкім інстытуце Польскай Народнай Рэспублікі выйшаў зборнік апавесцей Васіля Быкава пад агульнай назвай «Даждзь да святання» (пераклад з беларускай мовы Ежы Літвінюка і Віктара Варашыўскага). У рэцэнзіі на зборнік, змешчанай у штотыднёвіку «Культура», вядомы славіст Рэнэ Слівоўскі піша: «Не сумненна, мы маем справу з выдатнай літаратурнай з'явай, з пісьменніцкім талентам, якому сапраўды ёсць пра што сказаць».

Польскі чытач атрымаў таксама «Выбраныя вершы» Максіма Танка. Адагукаючыся на выхад гэтай кнігі ў Лодзі, газета «Трыбуна мяду» зазначыла, што «цікава кампанаваны том з'яўляецца своеасаблівым лірычным дзённікам, арыгінальным і прыгожым па прастве выяўлення пачуццяў».

НАПЯРЭДАДНІ 30-годдзя Перамогі ў Вялікім акадэмічным тэатры оперы і балета Саюза ССР адбылася прэм'ера новага опернага спектакля «А зоры тут ціхія...» кампазітара К. Маўчанавы на матывах вядомай апавесці Б. Васільева. Паставіў оперу запрошаны з Мінска рэжысёр Беларускага тэатра оперы і балета С. Штэйня.

Маркуеца, што гэты спектакль будзе паказаны ў ЗША ў час гастролі там опернай трупы Вялікага тэатра Саюза ССР.

БОЛЬШ за 15 тысяч глядачоў пабывала на спектаклях Дзяржаўнага ордэна Леніна акадэмічнага Малага тэатра Саюза ССР, якому на дзесяць дзён была аддадзена сцена опернага тэатра ў Мінску. Жыхары сталіцы рэспублікі і яе госці убачылі спектакль «Так і будзе» па п'есе К. Сіманавы, «Не ўсё кату масленіца» А. Астроўскага і «Сродак Макрануласа» К. Чапека, а таксама добра знаёму па мінулых гастроліях камедыю Э. Скрыба «Шклянка вады».

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

У Беларускам тэатры музычнай камедыі прэм'ера—аперэта І. Кальмана «Марыца», без якой, напэўна, не абыходзіцца ні адзін музычны тэатр свету. Меладыйнае багацце твора, яркія характары атрымалі добрае ўвасабленне ў спектаклі, пастаўленым рэжысёрам В. Вярбоўскай. Сімпаты мінскіх глядачоў заваявалі выканаўцы галоўных ролей В. Мазур і Л. Лосеў. Цікава аформіў спектакль мастак А. МАРОЗАЎ.

НА ЗДЫМКАХ: сцэны са спектакля; у ролі Марыцы—В. МАЗУР, Тасіла—Л. ЛОСЕЎ.

ПОМНЯТ ЛЮДИ...

Музыка Оскара ФЕЛЬЦМАНА
Слова Евгения ДОЛМАТОВСКОГО

СПОКОЙНЫЙ ТЕМП

На земле многострадальной белорусской
Наш разведчик в руки врагу попался.
Был захвачен он, когда тропинкой узкой
В партизанские районы пробирался.

Был он смуглый, черноглазый, чернобровый,
Он из Грузии ушел в поход суровый.
«Ты лазутчик? Признавайся в час последний!»
Отвечал он: «Из деревни я соседней...»

По деревне, по снегам осиротелым
Повели его галдящую гурьбою.
«Если врешь, не миновать тебе расстрела,
Если правда, то отпустим, черт с тобою.»

Не иначе, лейтенантом был ты прежде,
А теперь в крестьянской прятешься одежде.
Отвечал он: «Вон вторая хата с края,
Проживает там сестра моя родная.»

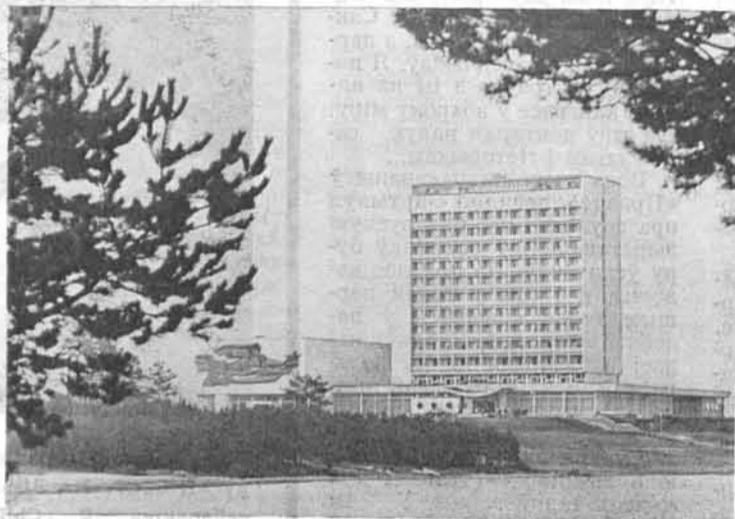
Тяжела его прощальная дорога.
Конвоиры аж заходятся от злости.
Смотрит женщина растерянно с порога:
Незнакомца к ней ведут лихие гости.

«Узнаешь ли ты, кто этот черноглазый?»
Что ответить, коль не видела ни разу?
Оттолкнула чужеземного солдата:
«Ты не трогай моего родного брата.»

И прильнула вдруг к щеке его колючей,
От мучения, от смерти заслонила.
На Полесье помнят люди этот случай,
В лихолетье, в сорок первом это было.

Ничего о них мне больше неизвестно,
Но о брате и сестре сложилась песня.
Может, в Грузии ту песню он услышит
И письмо ей в Белоруссию напишет...

«ЮНАЦТВА» НА МІНСКІМ МОРЫ

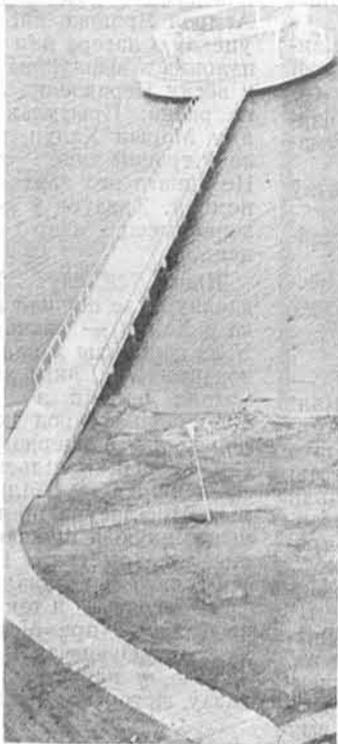
РЭІСАВЫ аўтобус імкліва бяжыць па шашы ўздоўж Заслаўскага вадасховішча, якое навакольнага жыхары звычайна называюць Мінскім морам, і пасажыры здалёк звяртаюць увагу на светлы шматпавярховы будынак. Ён стаіць на высокім беразе і нечым нагадвае карабель, вакол якога бушуюць блакітныя хвалі вадасховішча, цёмна-зялёныя — сасновагабору, салатна-белыя — бярозавых гаёў.

Гэта галоўны корпус міжнароднага маладзёжнага комплексу «Юнацтва». Будынак узведзены па праекту заслужанага архітэктара БССР Юрыя Шпіта. Гасцініцы «Юнацтва» могуць адначасова прыняць 700 гасцей. На такую ж колькасць глядачоў разлічана уніфікаваная зала, дзе будуць наладжвацца канцэрты, дэман-

стравацца кінафільмы. Тут мяркуецца праводзіць міжнародныя і ўсесаюзныя нарады, сімпозіумы, канферэнцыі. Да паслуг наведвальнікаў — рэстаран, бар, «рыбацкі скляпок».

Паблізу ад уваходу ў новы корпус збягаюць да самай вадкі прыступкі. Пагойдваюцца ля прычала лодкі, катары. І аматар рыбнай лоўлі можа схваціць куды-небудзь у ціхую затоку, іншыя адправяцца вандраваць па астравах, што параслі лазой і вербамі, нехта выберацца на пясчаны пляж...

Міжнародны маладзёжны комплекс «Юнацтва» разлічаны на савецкіх і замежных турыстаў. Ён размешчаны кіламетраў за дваццаць ад Мінска, і адпачываючыя маюць усе магчымасці пазнаёміцца з выдатнымі мясцінамі беларускай сталіцы, з помнікамі гісторыі,

культуры, архітэктуры, якіх шмат у наваколлі.

У перспектыве міжнародны маладзёжны комплекс на беразе Мінскага мора будзе расшырацца. Намячаецца будаўніцтва яшчэ аднаго корпуса, з закрытым плавальным басейнам, са спартыўнымі заламі.

Першымі гасцямі «Юнацтва» сталі турысты з Арменіі, Узбекістана, Ленінграда і Балгарыі.

НА ЗДЫМКАХ: галоўны корпус «Юнацтва»; танцавальная пляцоўка; фая гасцініцы; рэстаран.

СПОРТ НА КУБАК БЕЛАРУСІ

Мінск у дзесяты раз прымаў лепшых фехтавальшчыкаў свету, якія аспрэчвалі Кубак Беларусі. Гэты традыцыйны турнір адносіцца да

катэгорыі «А», што сведчыць аб яго высокім міжнародным аўтарытэце. Сёлета за ганаровы трафей змагаліся спартсменкі Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Румыніі, Чэхаславакіі, ФРГ, Італіі, Польшчы. Разам з імі на фехтавальных дарожках выступалі рапірысткі Масквы, Ленінграда, РСФСР, Украіны, Грузіі, Азербайджана, Эстоніі. Дзве каманды

абаранялі спартыўны гонар Беларусі.

Пасля кожнага этапу круг пратэндэнтак звужаўся, пакуль не выявіліся шэсць мацнейшых спартсменак — удзельніцы фінала. З беларускіх фехтавальшчыц у фінал прабілася алімпійская чэмпіёнка Алена Ялова. Яна і стала пераможцай турніра, выйграўшы ва ўсіх пяці саперніц.

ПА ЗДАРОЎЕ — У БАСЕЙН

Плавальны басейн, пабудаваны ў Наваполацку на сродкі нафтапрацоўчага завода, прыняў першых наведвальнікаў. Па сваіх размерах ён падобны на мінскі Палац воднага спорту: ёсць 50-метровая ванна, зала для трэніровак, вышкі для скач-

коў у ваду, добра абсталяваныя душавыя, раздзявалкі, пакой для трэнераў, трыбуны для глядачоў.

Пачалося камплектаванне груп здароўя. У іх уваходзяць працаўнікі завода розных узростаў і прафесій.

Цяпер у горадзе будаўнікоў, нафтапрацоўшчыкаў і хімікаў дзейнічаюць тры плавальныя басейны.

ГУМАР

Вакол смяротнага ложа мэра сабраліся імянітыя гараджане і ціха гутараць паміж сабой:

— Які гэты быў цудоўны чалавек!

— А які мудры!

— Рэдкай быў дабраць чалавек...

— Не мэр, а анёл у плоці...

На імгненне паміраючы адкрыў вочы і прамармытаў:

— А сціпласць? Прашу не забыць аб маёй сціпласці...

Паміраючы шатландзец звяртаецца да свяціцніка:

— Паслухайце, святы айцец, як вы думаеце, калі я пакіну ўсе свае грошы царкве, ці ўзімуся я на неба?

— Абяцаць я, вядома, не магу, — сказаў свяціцнік, — але паспрабаваць можна.

Аўтамабіль праехаў на чырвонае святло. Палісмен дагнаў яго і звяртаецца да дамы, якая сядзіць за рулём:

— Паслухайце, мадам, вы ведаеце, што азначае мой жэст, калі я падымаю руку?

— Мяркую, што так, — халадна адказала дама, — я была настаўніцай трыццаць год!

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 749.